

PROGRAM FOR ÅRSMØDET 1999

SOCIOLOGFORENINGENS ÅRSMØDE 1999

Tid: Lørdag d. 27/2 1999 kl. 10.00 - 18.00 efterfulgt af middag og underholdning.

Sted: Blågårdens medborgerhus på Blågårds Plads i København.

Pris: Det er gratis at deltage, men mad og drikke betales af deltagerne selv. Frokost vil kunne købes til en forventet pris af ca. kr. 30,- og middagen for mellem kr. 100,- og 130,-

Tilmelding:

Helst pr. e-mail til Jane.Christensen@sociology.ku.dk ellers

pr. brev til Jane Christensen, Sociologisk Institut, Linnésgade 22, 1361 Kbh. K. For at være sikker på at kunne deltage i spisning, skal du ved tilmelding oplyse, hvilke måltider du ønsker at deltage i.

Oplys følgende ved tilmelding:

- navn
- e-mail adresse
- om du vil deltage i frokosten (ca. pris kr. 30,-)
- om du vil deltage i middagen (ca. pris kr. 100,- til 130,-)
- hvilke workshops, du forventer at deltage i (ikke bindende)

- om du er medlem af Sociologforeningen

Program (OBS! Ændret i f.t. den trykte udgave i Sociolog Nyt) :

10 - 10.30	Velkomst v. formanden, tale af Jesper Langebæk, præsentation af workshops		
	Rum 1	Rum 2	Rum 3
10.30 - 12.30	Titel: Kulturmøde - intellektuelle møder praktikere Arrangør: Camilla Hutters Oplægsholdere: Martin Fuglsang Ivan Dybdahl Erik Jørgen Hansen Martin Munk	Titel: Transformationen av det moderna samhället Arrangør: Mikael Carleheden	Titel: Det lokale rum Arrangør: Leopold Galicki Oplægsholdere: Jesper Langebæk Henrik Bang Bolette Christensen Arne Lennartz Katzio Kerpaul
12.30 - 13.30	Frokost		
13.30 - 15	Titel: Det europæiske rum Arrangør: Herman Schmid & Lars Bo Kaspersen	Titel: Det hellige rum Arrangør: Anni Greve Oplægsholdere: Kirsten Marie Thomas Brante Margareta Bertillson Jesper Visti Hansen	Titel: Lærebøger i sociologi Arrangør: Finn Hansson
15 - 18	Generalforsamling (Dagsorden i flg. vedtægterne som kan ses på www.sociologi.dk)		
18.30 -	Festmiddag: Dampet laks Buffet med oksesteg, dådyrkølle og en vegetarisk ret Salat og hjemmebagt brød Ost Kaffe Underholdning		

Det tidligere annoncerede arrangement for ikke-medlemmer kl. 15-18 er aflyst.

Præsentation af de enkelte workshops følger nedenfor.

Præsentation af workshops:

Kultur møde - intellektuelle møder praktikere - en diskussion af sociologiens samfundsmæssige ærinde og fremtidige udvikling.

V. Camilla Hutters, Pædagogik, RUC.

Efter års dvale har sociologien igen fået en forklaringsværdi i forhold til aktuelle problemer i det danske samfund. Sociologi-faget indgår i et stigende antal uddannelser, de sociologiske metoder bruges i flere og flere undersøgelser og sociologer er sågar begyndt at optræde i medierne som eksperter og meningsmagere. Men selv om sociologien oplever en revitalisering, synes den sociologiske forskning at befinde sig mellem opsplnitning og ensliggørelse.

På den ene side forgrener sociologien forgrener sig efterhånden i et utal af subdiscipliner og forskningsmiljøer, der ikke har ret meget med hinanden at gøre. Den sociologiske forskning i dag finder både sted på universiteter og andre læresteder, på offentlige forskningsinstitutioner som SFI og på private analyseinstitutioner, der har erhvervslivet som "hovedkunder". Denne opsplittelse synes i nogen grad at forhindre, at dansk sociologi kan være med til at sætte den samfundsmæssige dagsorden. For hvad er sociologi egentlig kan lægmanden med rette spørge? Opsplnitningen afspejler på mange måder de klassiske delinger indenfor sociologien. Mellem grundforskning og anvendt forskning, mellem teori og empiri, mellem intellektuelle og praktikere. Historisk har opsplnitningen medført en del uenighed miljøerne imellem. Groft sagt kan man sige, at de "intellektuelle" sociologer kritiserer "praktikerne" for at være ureflekterede og understøtte eksisterende magtforhold, mens "praktikerne" kritiserer de "intellektuelle" for at være højtravende og uden kontakt med virkeligheden.

Samtidig med denne opsplnitning kan der spores en ensliggørelse i den sociologiske forskning. Heine Andersen har senest afdækket hvordan den samfundsvidenskabelige forskning - herunder sociologien - primært beskæftiger sig med områder som erhverv og økonomi. På den måde er den sociologiske forskning med til at sætte en bestemt samfundsmæssig dagsorden - ofte uden at denne dagsorden ekspliciteres og diskuteres.

Tendensen til opsplnitning og ensliggørelse gør det aktuelt at samle de sociologiske miljøer i Danmark til en fælles diskussion af sociologiens samfundsmæssige rolle og fremtidige udvikling. Workshoppen har derfor form som et "kultur møde", hvor intellektuelle og praktikere kan få indblik i hinandens udgangspunkter og indlede en dialog om, hvad sociologiens samfundsmæssige ærinde egentlig er. Diskussionen sættes i gang af repræsentanter fra de tre sociologiske hovedmiljøer i Danmark; Universitetsmiljøet, det privat-orienterede forskningsmiljø og den offentligt-orienterede forskningsmiljø. Dernæst følger et visionært bud på en fremtidig udvikling af sociologien i Danmark. Titler og oplægsholdere vil være:

* "Den intellektuelle sociologis opgave i dag" v. lektor Martin Fuglsang, Institut for Økonomi, Politik og Filosofi v. Handelshøjskolen i København.

* "Sociologi som ydelse" v. adm. direktør Ivan Dybdahl, I&A opinion

* "Sociologi som problemløser" v. Erik Jørgen Hansen, seniorforsker SFI

* "Den 3. vej - en mulig fremtid for de sociologiske miljøer i Danmark" v. forskningsadjunkt Martin Munk, Center for registerforskning.

Derefter følger diskussion mellem deltagere og oplægsholdere. Diskussionen vil tage udgangspunkt i nogle af følgende spørgsmål:

* Hvordan bruges den sociologiske videnskab i det konkrete arbejde?

* Hvordan formidles forskningens resultater?

* Hvordan forholder forskningen sig til den aktuelle debat og efterspørgsel?

* Hvordan reflekterer forskningen magt- og ulighedsforhold, herunder sin egen magtposition?

* Hvad skal sociologiens fremtidige rolle være i udviklingen af det danske samfund?

* Hvordan kan sociologiens samfundsmæssige position udvikles?

* Hvordan kan intellektuelle og praktikere bruge hinanden?

* Hvordan kan sociologiforeningen understøtte det?

Transformationen av det moderna samhället - en rum för "grand social theory".

V. Mikael Carleheden, Institut for sociale forhold og organisation, AUC.

Krishan Kumar har nyligen påstått att vi kan finna två olika betydelser av begreppet

"postmodernitet". I den första betydelsen handlar det om "the arrival of a new society" i den andra om "a backward glance at what is disappearing". Det är ingen tvekan om att i postmodern teori har den senare betydelsen i form av en kritik av det moderna varit det som har fått mest utrymme. Däremot har det sagts relativt lite om det nya som kommer efter det moderna. Under 90-talet har emellertid detta förändrats. Vi ser idag allt fler försök att begreppsligt fånga det nya samfundet. Det tydligaste exemplet är Ulrich Becks nya bokserie på Suhrkamp "Edition Zweite Moderne". I denna serie har bland annat Giddens bok "Beyond Left and Right" översatts till tyska. Giddens har också själv använt begreppet "second modernity". Scott Lash har sedan länge annonserat en bok med titeln "Another modernity", ett begrepp han ser ut att ha tagit från undertiteln till Becks "Risikogesellschaft - Auf dem Weg in eine andere Moderne". I den engelska översättning av Becks bok blev det dock "New modernity". Beck har också talat om "moderniseringen av det moderna" och "transformationen av det moderna". Sociologer som Zygmunt Bauman och Steven Seidman har vidare i allt högre grad övergått till att tala om postmodernitet i den första av Kumars två betydelser. Sedan länge har också begrepp som "ofullbordad modernitet" (Habermas) senmodernitet och högmodernitet (Giddens) funnits i den sociologiska begreppsapparaten. Vad betyder då dessa begrepp? En sak kan vi utesluta från början. Det påstås inte bara att det moderna samhället ständigt förändras. Det vore allt annat än en nyhet. Vad som påstås är att vi just nu är mitt uppe i en epokal förändring. Det moderna är på väg in i en ny era.

Vad skulle då denna transformation betyda? Här kan bara några exempel på förslag kortfattat nämnas: Beck talade i sin tidigare omnämnda bok om miljöförstörelsens fundamentala inverkan på samhället. Produktionskrafterna har blivit till destruktionskrafter. Han betonade också den radikala individualiseringen som alltmer minskar betydelsen av tillhörighet till klass och familj. Familjens förändrade villkor är relaterat till den radikala förändringen av förhållandet mellan män och kvinnor. I Becks senaste bok är det däremot globalisering i dess många olika betydelser som står i centrum. Ett nygammalt förslag är övergången till post-industriella produktionsformer, dvs. informationens och kunskapens ökande betydelse i produktionen (Bell). Det kan också vara fråga om övergången till post-materiella värderingar, dvs den ökande betydelsen vi ger till "belonging, esteem and self-realisation" (Inglehart), föreställningen att vi har "a personal identity to discover" (Giddens) och det faktum att vi ser ut att vara på väg att byta religion ("New age"). Det handlar vidare om post-byråkratiska organisationsformer (Giddens), som kan relateras till Becks tal om en "subpolitik", men också till Habermas föreställning om en demokratisering av den politiska administrationen. Man kan i detta sammanhang också notera en "avförtrollning" av vetenskap och teknik (Beck, Castoriadis), vilket minskar möjligheterna för politik som social ingenjörskonst. Inglehart talar också om en övergång från "elite-directed to elite-challenging" politisk verksamhet. Till sist skall också nämnas betydelsen av "identity politics" eller "politics of difference". Vi har inte bara upplevt viktiga sociala rörelser som kämpat för kvinnors rättigheter utan också för homosexuellas, minoritetskulturers och minoritets"rasers" rättigheter. Det handlar om en kamp för rätten att vara annorlunda som står i motsättning till ett sexistiskt, homofobiskt, eurocentriskt och racistiskt första moderna (Seidman).

Tanken är att föreställningen om en sådan epokal transformation och dess betydelser skall diskuteras i denna "workshop". Existerar den? Existera den i Danmark? I så fall, i vilken mening? Är det bara nya begrepp för gammal kunskap eller visar de att vi sociologer är något nytt på spåret? Står de olika exemplifieringarna av transformationen i motsättning till varandra eller visar de i en speciell riktning? Efter några (2-3) få och korta (5-10 minuter) inledningar ges det största utrymmet till en allmän diskussion. Förhoppningsvis kan detta möte ge upphov till en fortsatt diskussion och ett samarbete mellan samhällsteoretiskt intresserade sociologer runt om i landet.

Det lokale rum.

V. Leopold Galicki, Forvaltning, RUC.

Den mest generelle sociale praksis som alle mennesker simpelthen er forudbestemt til at deltage i er at være i verden. Med Giddens kan man her konstatere, at de afgørende faktorer i denne væren-i-verden-praksis er tid og rum, som især tegner det urbane liv.

Storbyens hurtige fremvækst fascinerede både Simmel og Weber. Flere og flere millioner mennesker strømmede til storbyerne op gennem de sidste 150 år. Deres væren-i-verden-praksis

blev i høj grad præget af det urbane rum og de urbane klokkeslet. De konkrete urbane praksiser som : lønarbejde, transport, undervisning, forskellige former for møder, etc., udfolder sig i og bliver struktureret af bestemte rum og inden for bestemte tidsgrænser. Det urbane rum er samtidig kommet til mere og mere at reflektere socio-økonomiske uligheder og ikke mindst derfor blev det også et eksperimentarium for såvel politikere som arkitekter.

Det Indre Nørrebro afspejler på en manifest måde storbyens konfrontation med modernitetens tendenser som nu i slutningen af det 20. århundrede tegner det urbane liv; der er flere subkulturelle grupperinger, herunder økologiske rum, institutionaliserede former for de etniske minoriteters tilstedeværelse, hverdagsmøder mellem de indfødtes og de etniske minoriteters kultur, projektmagerne, der muligvis mindsker kløften mellem de der er i arbejde og de arbejdsløse.

Det lokale livs karakter, som bydelen har fået, kan nok være interessant at blive anskuet ud fra Giddens nærvær/fravær-perspektiv som han, m.fl., mener er en vigtig del af moderniteten. Til dels kan man se dette perspektivs dikotomi i konstruktionen af det lokale og det globale.

Parolen: jeg skal handle lokalt og tænke globalt har faktisk berøringsflade med Heideggers begreb om tid og at være (das sein). Jeg er et autentisk menneske, for jeg kan konkret handle her og nu, og jeg er i en mangfoldig verden, som her og nu kun eksisterer i min bevidsthed. Det globale er ikke tilstede, medmindre man mener, at ens surfingtur på Internettet er at være globalt til stede.

Som Henrik Bang vil kunne fortælle os, sammenkobler man i dag i en samfundsforskningsmæssig sammenhæng det Nørrebro-rum med det store spørgsmål om vilkårene for demokratiudøvelse i et samfund som det danske. Hverdagsmagerne er i denne forbindelse såvel som i de lige før fremhævede dikotomier nærvær-/fravær og lokal/global et meget spændende socio-økonomisk fænomen, som aktuelt præger Det Indre Nørrebro. Også Bollete Christensen gransker samfundsvidenskabeligt i Det Indre Nørrebro og har fingeren på bydelens puls og livsrytme. Hvordan oplever man Det Indre Nørrebro i de forskellige subkulturelle grupperinger? Kan man her fortsat finde indholdet for det "gamle" klassekoncept som de marxistisk inspirerede urbanister først og fremmest arbejdede med, eller er det diskursernes symbolske magt der strukturerer det sociale indhold?

Bydelen har én af storbyens bedste lokale aviser, PåGaden, som udkommer hver fjortende dag. Avisens chefredaktør, Arne Lennartz, der styrer avisen, således at den på en engageret, kritisk og konstruktiv måde forholder sig til bydelens forskellige praksiser, kan blandt andet give et bud på hvad det nu er, som kan sammensveje en befolkning i en af storbyens bydele, på trods af bydelens socio-kulturelle forholdsvis meget rige mangfoldighed.

Katzio Kerpauls livshistorie er et godt stykke hen ad vejen også Det Indre Nørrebro's historie siden 1970'erne. Som ung græsrod indvandrede Katzio til Nørrebro fra Albertslunds Ungbo-boliger for her blandt andet opleve kampen om Byggeren, Stengades kulturhus og spille i et rigtigt Nørrebro-lokalt orkester, som i markant grad prægede bydelens 70'ernes og 80'ernes lokale musikliv. I dag er Katzio lokalpolitiker på Rådhuset i Sjællandsgade.

Et eksempel på Sartres stjerner i opbrud som til sidst blive rummets stabile legemer. Men måske er det anderledes i det Nørrebro-rum? Måske rummets borgermester, SF'eren Jesper Langebæk, har et bud på dette spørgsmål?

Det europæiske rum.

V. Herman Schmid, Socialvidenskab, RUC og Lars Bo Kaspersen, Statskundskab, AU.

Der findes økonomiske, politologiske og juridiske tilgange til studiet af EU og dens ambitioner om at blive til en forbundsstat, men det er meget tyndt med sociologiske bidrag.

Dette er meget underligt med tanke på at sociologisk meningsfyldte begreber som "fællesskab", "solidaritet", "integration", "identitet" og "kultur" er paradeord i EUs selvforståelse. I sidste nummer af Acta Sociologica findes der en oversigtsartikel (af Bernhard Ebbinghaus) der illustrerer dette forhold. Sociologerne har kigget på EUropa i et komparativt perspektiv, hvor udgangspunktet er et antal stater snarere end et europæisk samfund eller en europæisk statsdannelse. Man sammenligner alle mulige aspekter (marginalisering, mobilitet, familieformer etc etc) af nationale forhold, og kun i enkelte tilfælde går man et skridt videre og spørger til interaktionen mellem samfund/stater. En sociologisk tilgang der forholder sig til EUs egne pretentioner om at være/blive et 'fællesskab' ser vi ikke meget til.

Hvorfor er det sådan?

- Er det for at EU er et rum uden vægge og tag, en byggekonstruktion af stolper og bjælker men uden reelt indhold? Er det umuligt at beskrive EU som et socialt rum??
- Er det fordi det er så svært at forestille sig EU som et statssamfund når det ikke har 'naturlige' (læs: socialt selvfølgelige) grænser og mangler en fælles (social) kerne?
- Eller er det bare det beklagelige forhold at makro-sociologien i den grad er tilsidesat til fordel for en sociologisk besættelse med de små (mere eller mindre) kommunitære fællesskaber og lokale livsformer?

I 'Det europæiske rum' diskuterer vi disse og lignende spørgsmål, som garanteret også vil komme til diskussion på ESA-konferensen i Amsterdam i august, der jo har spørgsmålet "Will Europe work" som hovedtema ?.

Lars Bo Kaspersen (e-mail:lbk@ps.au.dk) og Herman Schmid (e-mail: herman@ruc.dk) er tovholdere og forbereder desuden hver sit lille indlæg i en diskussion der har plads til mange synspunkter. Og husk nu: det er ikke en debat mellem ja- og nej-sigere vi lægger op til, men en diskussion af sociologiens forståelse af det Europa der i en eller anden forstand nok allerede eksisterer.

Det hellige rum.

V. Anni Greve, Socialvidenskab, RUC.

At spørge til det hellige i moderne samfund åbner op for et perspektiv, der ikke ofte er fremme i sociologien, nemlig det antropologiske eller bedre: det etnologiske perspektiv.

Med dette tema rykker vi direkte ind i en sand intern strid i sociologien om det helliges betydning i moderne samfund. Spørgsmålet er, om moderne samfund er karakteriseret ved omfattende opbrud fra religiøse forestillinger, ritualer og riter eller tværtom ved det modsatte, nemlig ved installeringen af nye steder, der dyrkes som hellige, på linie med traditionelle samfunds dyrkning af eksempelvis totemisme. Til den ene pol hører den sociologiske tradition med tråde tilbage til Max Weber. Weber karakteriserede moderne samfund som overvejende resultatet af 'die Entzauberung', der ganske vist var båret frem af et religiøst ethos, men hvis resultat essentielt lå inden for verdslige rationalitetsforestillinger. Også den klassiske Frankfurterskole med Adorno og Horkheimer argumenterede i samme spor, idet de betonedede Oplysningens tilsidesættelse af religiøse overbevisninger i en sådan grad, at den instrumentelle fornuft selv blev til religion. Den yngre Frankfurterskole, med Habermas har i sine studier af vestlige samfund ikke reserveret megen plads til nachgeahmte Substantialität. Den optræder ofte i sin negativitet som en dionysisk hyldest til det irrationelle og relateres til postmoderne tilbagevisninger af fornuftens rolle i moderne samfund (se især Habermans 1984). Med den tradition i ryggen kan man hævde, at der i dag ikke længere findes nogle hellige steder. Til den anden pol hører en tradition med tråde der går ligeså langt tilbage, nemlig til en anden klassiker, den franske sociolog Emile Durkheim. Det drejer sig om hans bog *The elementary forms of religious life* fra 1912. Det var et centralt motiv at udvikle en platform for studiet af moderne samfund med fremmede øjne. Ikke nødvendigvis med "den vildes øjne", men med et vågent blik på det hjemmevante. I forordet til den seneste engelske oversættelse af bogen fra 1995 giver Karen E. Fields eksempler på begivenheder fra vores seneste nutid, der har fået karakter af noget helligt. Et er Ayatollah Khomeinis ankomst til Teheran i 1979. Alle TV seere i hele verden blev vidne til Khomeinis helliggørelse, skriver hun.

Before our eyes, Khomeini became something other than what he had been as he left Paris only hours before (....) he had put on sacredness there, but not everywhere - a moral distance marked in America by continuing to call "Ayatollah" a man who had gained, there a higher title, "Imam", by acclamation. What was done could only have been done within a group of assembled faithful and could not be undone by individual doubt or unbelief (p.xlv).

Ikke underligt er det især den franske intellektuelle tradition, der har taget tråden op fra Durkheim, først Durkheims samtidige Marcel Mauss, så en del af mellemkrigstidens franske intellektuelle, der - med inspiration fra Dadaismen - ganske vist vendte bøtten om og insisterede på at anskue moderne samfund med "den primitives" forundrede blik. Så Lévy-Strauss princip om *technique de dépaysement*, Georges Batailles og senere Pierre Bourdieu og Michel Foucault. Hver på deres måde insisterer de på, at moderne vestlige samfund bør studeres med samme metodologi som anvendes ved studiet af andre samfund.

I "Det hellige rum" vil en paneldebat udspille sig om det hellige i dagens samfund. Giver det mening, at gå i fodsporet af Durkheims religionsstudier, at udvikle en modernitetens antropologi,

eller - etnologi.

Paneldeltagere:

Anni Greve, Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, RUC - mødeleder

Kirsten Marie Bovbjerg, Institut for Arkæologi og Etnologi, KU

Margareta Bertillson, Sociologisk Institut KU

Jesper Visti Hansen, Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi RUC

Lærebøger i sociologi.

V. Finn Hansson, formand for redaktionen af Forlaget Sociologi.

Sociologiske lærebøger skrevet af danske sociologer på dansk er lidt af en sjældenhed.

Problemerne med at udgive lærebøger i et lille sprogområde er mange: det er et stort arbejde at samle og organisere arbejdet i en forfattergruppe, at sikre sig udgivelsesmuligheder og have en begrundet

formodning om, at der er tilstrækkelig overensstemmelse med bogens temaer og niveau og de undervisningssituationer den forventes anvendt i.

Der er en hård konkurrencen fra de mange note- og artikelkopisamlinger som rundt om på fagene bruges i undervisningen i mangel på lærebøger. Hvad kan man gøre? Kan sociologforeningen spille en rolle? Forlaget Sociologi har i flere omgange uden held forsøgt at planlægge en metodelærebog om kvalitative metoder med bidrag fra en række forfattere - men hidtil uden held.

Vi bidrager gerne med disse erfaringer og øvrige erfaringer fra udgivelsesvirksomheden til en diskussion om lærebogsudgivelser på dansk.